

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ГАВРИЛЕНКО АНАСТАСІЯ ОЛЕГІВНА

УДК 378.091.31.042:811-057.875]:005.336.2](043.3)

**ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ НАВЧАННЯ
СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ЗАСАДАХ
КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
МАЛИХІН Олександр Володимирович,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України,
завідувач кафедри романо-германських мов і перекладу.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
КОВАЛЬЧУК Василь Іванович,
Глухівський національний педагогічний університет імені
Олександра Довженка,
завідувач кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва;

кандидат педагогічних наук
СНЯГОВСЬКА Інга Юріївна,
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу.

Захист відбудеться «25» квітня 2019 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.062.15 у Національному авіаційному університеті за адресою: 03058, м. Київ, пр. Космонавта Комарова, 1, ауд. 1.209.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці та на веб-сайті Національного авіаційного університету за адресою: 03058, м. Київ, пр. Космонавта Комарова, 1.

Автореферат розісланий «25» березня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. В. Ладогубець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Модернізація системи вищої освіти пов'язана з процесами гуманітаризації та гуманізації, а тому потребує пошуку нових технологій і засобів підвищення якості підготовки спеціалістів. У Законі України «Про освіту» (2017) індивідуальна освітня траєкторія трактується як персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду та ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання. Реалізація індивідуальної освітньої траєкторії в закладі освіти відбувається через індивідуальний навчальний план. У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті зазначено, що головною метою системи освіти є створення умов для розвитку й самореалізації кожної особистості, здатної до навчання упродовж життя. Це стало важливим орієнтиром на шляху вдосконалення педагогічного процесу й набуває особливого значення в контексті підготовки майбутніх фахівців як компетентних, самостійних, активних і творчих особистостей із високим рівнем знань, умінь і навичок, що набуті завдяки оптимізації освіти на всіх рівнях.

Сучасне суспільство вимагає підготовки самостійних, ініціативних, відповідальних фахівців вищої кваліфікації, здатних ефективно взаємодіяти під час виконання соціальних, виробничих й економічних завдань. Саме тому виникає потреба розвитку особистісних якостей і творчих здібностей людини, умінь самостійно здобувати нові знання й розв'язувати різноманітні проблеми. Окреслені пріоритети покладаються в основу реформування системи освіти, головним завданням якої виявляється підготовка компетентної особистості, здатної знаходити правильні рішення в конкретних навчальних, а в майбутньому й професійно значущих ситуаціях.

У реаліях інтенсивного оновлення й інформатизації системи вищої освіти набуває актуальності активне й ефективно застосування різноманітних стратегій навчання у процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців в цілому та майбутніх філологів зокрема.

Перші педагогічні дослідження стратегій навчання було здійснено у 80-ті роки ХХ ст. З того часу питанням реалізації стратегій навчання під час вивчення мови було присвячено низку наукових праць (А. Венден, У. Едмондсон, Р. Еллісу, І. Задорожна, Е. Коен, Дж. Нісбет, Дж. О'Маллі, Р. Оксфорд, Дж. Платт, Дж. Річардс, Дж. Рубін, Дж. Хаус, К. Хуберт, Н. Щерба та ін.), основою багатьох з яких були наукові здобутки Дж. Брюнера, Л. Виготського, Ж. Піаже.

Різні аспекти формування ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей завжди знаходяться в центрі уваги українських науковців – Н. Арістової, Г. Артюшина, Т. Байбари, Л. Барановської, Н. Бібик, О. Біди, В. Бобрицької, В. Бондара, М. Вашуленка, І. Гудзик, І. Зарубінської, В. Ковальчука, А. Крупко, Н. Ладогубець, О. Локшиної, Е. Лузік, О. Онопрієнко, К. Пономарьової, Н. Рідей, О. Савченко, С. Трубачевої.

Компетентнісний підхід у вищій освіті, як зазначають дослідники А. Аліпичев, В. Байдаренко, Д. Гришин, І. Єрмаков, І. Зимня, О. Ільїна, З. Кіреєва, В. Краєвський, А. Кузнецов, О. Малихін, А. Маркова, Л. Мітіна, Г. Селевко, А. Суригін, Л. Хоружа, А. Хуторської, – то є методологічний та організаційно-педагогічний орієнтир, що акцентує увагу на меті й результатах професійного навчання. Як наслідок, розглядається не кількість і якість засвоєних знань і сформованих умінь відповідно вимог когнітивно-знаннєвого підходу, а здатність майбутнього фахівця діяти в різних (стандартних і нестандартних) ситуаціях професійної діяльності та спілкування. В той же час, дослідники Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Парашенко, О. Пометун, О. Савченко, С. Трубачева стверджують, що компетентнісний підхід не єдиний чинник, що сприяє модернізації змісту освіти. На їхню думку, він передусім доповнює низку освітніх інновацій і класичних підходів, що допомагають освітянам гармонійно поєднувати позитивний досвід для реалізації сучасних освітніх цілей. Наразі в основу галузевих стандартів вищої освіти нового покоління покладено компетентнісний підхід, застосування якого забезпечуватиме перехід від оцінювання знань випускника закладу вищої освіти до оцінювання його компетентностей зокрема й визначення рівня професійної компетентності в цілому.

Існує об'єктивна потреба виділення й обґрунтування необхідних знань, операційно-діяльнісних умінь і навичок, потрібних студенту для опанування різних видів освітньої діяльності на основі реалізації індивідуальних стратегій навчання та створення інформаційно-педагогічного середовища, яке передбачає оптимізацію й удосконалення системи освіти.

У вітчизняній педагогічній науці ще відсутнє чітке уявлення про специфічні характеристики стратегій навчання у порівнянні з уміннями та прийомами навчання.

Таким чином можемо визначити існуючу низку суперечностей, а саме: між потребою сучасного суспільства у підготовці самостійних, ініціативних і висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно взаємодіяти під час виконання професійних завдань, та не завжди відповідним рівнем їхньої підготовки в закладах вищої освіти; між зростанням значущості формування індивідуальних стратегій навчання студентів у процесі їхньої професійної підготовки та недостатнім теоретико-методологічним обґрунтуванням реалізації положень компетентнісного підходу в системі фахової підготовки майбутніх спеціалістів гуманітарної сфери; між підвищенням вимог до рівня професійної підготовки фахівця філологічної галузі та відсутністю обґрунтованих моделей, технологій і методів, спрямованих на активізацію розвитку професійної (філологічної) компетентності.

Отже, актуальність дослідження окреслених проблем і необхідність усунення виявлених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційної праці: **«Формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Чорноморського

національного університету імені Петра Могили (протокол № 3 від 11 листопада 2015 р.) й узгоджено у бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук НАПН України (протокол № 8 від 15 грудня 2015 р.).

Об'єкт дослідження: освітньо-професійна підготовка студентів філологічних спеціальностей.

Предмет дослідження: зміст, форми, методи й засоби формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці ефективності імплементації моделі формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу на основі створення відповідних педагогічних умов.

Завдання дослідження:

1. Вивчити ступінь розроблення проблеми формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей університету у педагогічній теорії і практиці, дослідити понятійний апарат дослідження.

2. Проаналізувати сутність реалізації положень компетентнісного підходу щодо організації освітнього процесу майбутніх філологів у закладах вищої освіти.

3. Визначити зміст і сутність педагогічного феномену «індивідуальні стратегії навчання студентів філологічних спеціальностей».

4. Виявити й обґрунтувати педагогічні умови формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей.

5. Розробити та експериментально перевірити дієвість функціонально-структурної моделі формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на основі створення відповідних педагогічних умов.

Гіпотеза дисертаційного дослідження ґрунтується на *припущенні* про те, що ефективність формування професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей позитивно кореляційно залежить від рівня сформованості та реалізації індивідуальних стратегій навчання на засадах компетентнісного підходу.

Для досягнення мети дослідження та виконання окреслених завдань було використано три групи **методів**: теоретичні, емпіричні та статистичні.

Теоретичні – аналіз й узагальнення філософської, психологічної та педагогічної літератури в контексті вивчення стану й ступеня наукової розробленості проблеми; класифікація та систематизація теоретичних й експериментальних даних; вивчення досвіду застосування компетентнісного підходу у процесі навчання студентів філологічних спеціальностей; аналіз педагогічної діяльності викладачів на предмет реалізації індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти на засадах компетентнісного підходу. *Емпіричні* – анкетування; опитування; тестування; інтерв'ювання студентів; включене спостереження; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний етапи) задля експериментальної перевірки ефективності імплементації функціонально-

структурної моделі формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей. Методи *статистичної обробки* кількісних і якісних результатів педагогічного експерименту, за допомогою яких перевірено та визначено значущість і надійність отриманих результатів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що:

– *уперше* визначено зміст і сутність поняття «індивідуальні стратегії навчання студентів філологічних спеціальностей» на засадах компетентнісного підходу; виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу (провідна педагогічна умова: цілеспрямована реалізація положень компетентнісного підходу у процесі створення індивідуального фахово-предметного простору студента-філолога; супідрядні педагогічні умови: забезпечення сталої мотивації суб'єкта навчання на досягнення акме-індивідуального рівня сформованості загальних і предметних компетентностей як результату філологічної підготовки в університеті; розроблення та реалізація індивідуальних траєкторій навчання майбутнього філолога за урахування потенційно можливих індивідуально-особистісних стилів навчально-пізнавальної діяльності студентів; активація педагогічного потенціалу використання інформаційних технологій як засобу організації, здійснення та контролю індивідуалізованого навчання; розроблено та експериментально апробовано функціонально-структурну модель формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей як єдність функційних блокових конструктів: пропедевтичного, індивідуально-діагностувального, проєктувального, реалізаційного й оцінного;

– *уточнено та конкретизовано* на дефініційному рівні поняття «формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей», «модель формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу», механізми забезпечення комплексного системного впливу на найважливіші процеси у свідомості особистості студентів філологічних спеціальностей, які конструктивно позначаються на ефективності формування їхніх індивідуальних стратегій навчання на засадах компетентнісного підходу; компоненти, критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей у кореляційній залежності від рівня сформованості індивідуальних стратегій навчання і методика діагностування рівня вияву показників сформованості досліджуваної компетентності;

– *подальшого розвитку* набули питання про технології, форми, методи, прийоми і засоби професійної підготовки студентів філологічних спеціальностей, а також реалізації положень компетентнісного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, диференційованого та індивідуального підходів у їх комплікативно-комбінаторному поєднанні у процесі навчання філологічних дисциплін.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробленні й експериментальній апробації функціонально-структурної моделі формування індивідуальних стратегій навчальної студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу, що складається з п'яти функційних блокових

конструктив; в упровадженні авторського факультативного курсу «Strategies for LESL: Individual Approach».

Матеріали дослідження можуть бути використані для розроблення освітніх програм із філологічних дисциплін для професійної підготовки студентів філологічних спеціальностей; укладання підручників і посібників, а також викладання спецкурсів, організації та здійснення самостійної й індивідуальної роботи.

Результати дослідження впроваджено в навчальний процес Чорноморського національного університету імені Петра Могили (акт № 03/893 від 24 вересня 2018 р.), Державного вищого навчального закладу «Криворізький державний педагогічний університет» (довідка № 09/1-499/3 від 21 листопада 2018 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка № 3127 від 10 жовтня 2018 р.), Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (довідка № 01/10-848 від 28 листопада 2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Висновки та рекомендації, наведені в дослідженні, сформульовані автором і є його науковим доробком. У статті [3] у співавторстві з О. Малихіном здобувачем розглянуто та проаналізовано підходи до тлумачення терміну стратегії навчання та визначення їхньої ролі у процесі вивчення іноземних мов. У статті [9] у співавторстві з О. Малихіном виокремлено та обґрунтовано провідну та супідрядні умови формування індивідуальних стратегій навчання студентів-філологів. У розділі «Формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей як засіб інтеріоризації фахової підготовки майбутніх філологів» монографії «Стратегії інтеріоризації змісту професійної підготовки майбутніх філологів: теорія і практика» [19], написаному у співавторстві з О. Малихіним та Н. Арістовою, авторськими є положення про те, що формування індивідуальних стратегій навчання виявляється засобом активізації навчального процесу на основі застосування індивідуального контексту кожного суб'єкта навчання.

Апробацію основних положень і результатів дослідження здійснено на науково-практичних конференціях різних рівнів, з них *міжнародні*: Міжнародна науково-практична конференція «Ольвійський форум – 2014, 2015, 2016: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі» (Миколаїв, 2014, 2015, 2016), Міжнародна науково-практична конференція «Найновітє научні постиження» (Софія, 2014), Міжнародна науково-практична конференція «Naukowa mys linformacyjnej rowiekie – 2015» (Перемишль, 2015); *всеукраїнські*: Всеукраїнська конференція «Могилянські читання» (Миколаїв, 2014, 2015), Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Іноземні мови ХХІ століття: професійні комунікації та діалог культур» (Кривий Ріг, 2016), Всеукраїнський науково-практичний вебінар «Викладання іноземних мов для студентів немовних спеціальностей: стан, проблеми, перспективи» (Житомир, 2015); результати досліджень обговорювались на засіданнях, а також науково-методичних семінарах кафедри англійської філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Публікації. Основний зміст та результати дослідження відображено в 19 наукових працях, зокрема 7 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті у зарубіжних виданнях, 1-н – підрозділ у колективній монографії, 9 – тези у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, усього 16 одноосібних, 3 – у співавторстві.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (449 найменувань, із них 44 – іноземною мовою), 12 додатків на 36 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 262 сторінки, із них основного тексту – 164 сторінки. Робота містить 13 рисунків та 15 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, з'ясовано рівень її розробленості; визначено об'єкт, предмет, мету й завдання; розкрито наукову новизну, практичне значення здобутих результатів; наведено дані про апробацію; представлено інформацію про публікації автора, структуру й обсяг роботи.

У першому розділі **«Теоретичні основи формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей»** відображено результати аналізу наукової літератури щодо проблем формування індивідуальних стратегій навчання студентів-філологів; визначено зміст і сутність понять «стратегії навчання» та «індивідуальні стратегії навчання»; окреслено провідні положення компетентнісного підходу до формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей. Проаналізовано й узагальнено сучасні класифікації стратегій оволодіння мовами (О. Крюкова, Дж. Грін, Д. Ларсен-Фрімен, І. Лекі, М. Мінсан, Р. Оксфорд, Дж. Рубін).

Здійснений аналіз засвідчує, що навчальні стратегії поділяються на прямі та непрямі й охоплюють такі види стратегій, як запам'ятовування, когнітивні (пізнавальні), компенсаторні, метакогнітивні, емоційні (афективні) та соціальні. На основі вивчення психолого-педагогічної літератури щодо індивідуальних стратегій і реалізації положень компетентнісного підходу виявлено особливості інформаційно-педагогічного середовища навчання студентів філологічних спеціальностей та окреслено роль компетентнісного підходу до формування індивідуальних стратегій; надано авторське визначення стрижневому поняттю дослідження – *формування індивідуальних стратегій навчання студентів розуміємо як розроблення довгострокових адаптовано-інтегрованих планів реалізації навчальної діяльності, спрямованої на індивідуальне сприйняття й отримання знань, за урахування індивідуально-психологічних особливостей особистості, метою чого є формування їхньої професійної компетентності.* Відповідно, *реалізація індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей* визначається як *реалізація довгострокових адаптовано-інтегрованих планів організації та здійснення навчальної діяльності, спрямованої на забезпечення індивідуального сприйняття та отримання знань, за максимально можливого урахування індивідуально-психологічних особливостей суб'єктів навчання, метою чого є формування професійної компетентності.*

Професійна компетентність студентів філологічних спеціальностей передбачає сформованість певної сукупності взаємопов'язаних супідрядних загальних і предметних компетентностей. Одночасно мають формуватися соціокультурна, комунікативна, лінгвістична, компенсаторна компетентності, котрі можуть сприйматися як складові професійної компетентності майбутніх філологів, і які дають змогу суб'єктам навчання створювати комунікативні ситуації, а процес оволодіння цими компетентностями забезпечується на основі вибору певної індивідуальної стратегії, самостійно кожним студентом. Реалізація індивідуальних стратегій навчання студентів представляє собою процес свідомого набуття знань особистістю, без допомоги з боку інших, застосовуючи індивідуальний домінуючий тип сприйняття для опанування й засвоєння цих знань, результатом якого стає відображення в мозку людини предметів і явищ дійсності, що базуються на її індивідуальних особливостях.

Визначено й на верифікованому рівні доведено, що інформаційно-педагогічне середовище передбачає створення й використання інформаційних та автоматизованих систем; навчальних та інструментальних засобів; інформаційно-комунікаційних технологій; мультимедійних технологій; мережевих технологій; гіпертекстових і хмарних технологій, можливостей Web-сайтів електронних наукових бібліотек, спеціалізованих навчальних і науково-дослідних сайтів, які можуть бути активно застосованими у процесі професійної підготовки студентів філологічних спеціальностей.

У другому розділі **«Обґрунтування педагогічних умов та моделі формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу»** на основі аналітичної обробки значної кількості психолого-педагогічної й методичної літератури (О. Аліпичев, А. Вербицький, В. Загвязинський, В. Пікельна, А. Семенова, В. Штофф) на науково обґрунтованому рівні конкретизації дістає педагогічне моделювання як фундація системного розуміння процесу формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу. Функціонально-структурна модель передбачає сукупність п'яти функційних блокових конструктів: *пропедевтичного, індивідуально-діагностувального, проектувального, реалізаційного та оцінного*, – а її ефективне розгортання в освітньому процесі вищої школи забезпечується через створення сукупності ієрархізованих педагогічних умов формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу. Так, сутність *провідної* педагогічної умови полягає у цілеспрямованій реалізації положень компетентнісного підходу у процесі створення індивідуального фахово-предметного простору студента-філолога. До *супідрядних* педагогічних умов відносимо наступні: 1) забезпечення сталої мотивації суб'єкта навчання на досягнення акме-індивідуального рівня сформованості загальних і предметних компетентностей як результату філологічної підготовки в університеті; 2) розроблення та реалізація індивідуальних траєкторій навчання майбутнього філолога за урахування потенційно можливих індивідуально-особистісних стилів навчально-пізнавальної діяльності студентів; 3) активація педагогічного потенціалу використання

інформаційних технологій як засобу організації, здійснення та контролю індивідуалізованого навчання.

Цілісне бачення проблеми формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей відображено в розробленій функціонально-структурній моделі (рис. 1).

Пропедевтичний функційний блоковий конструкт моделі включає мету, завдання, збір та аналітичну обробку даних щодо специфіки формування індивідуальних стратегій навчання, методологічні підходи та принципи формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей.

Індивідуально-діагностувальний функційний блоковий конструкт складається з взаємодії ознак професійної спрямованості суб'єкта навчання та його індивідуально-особистісної спрямованості.

До *проектувального функційного блокового конструкту* належить організація спільного зі студентами розроблення індивідуально-освітнього маршруту, траєкторій його проходження з окремої дисципліни та професійної підготовки в цілому у практичному ракурсі.

Реалізаційний функційний блоковий конструкт характеризується опануванням необхідними інструментальними та професійно-значущими компетентностями на засадах урахування індивідуальних стратегій навчання студентів за комплікативно-комбінаторної реалізації положень визначених методологічних підходів.

До *оцінного функційного блокового конструкта* належить розроблення й верифікація сукупності діагностик для перевірки результатів сформованості професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей у кореляційній залежності від рівня реалізації їхніх індивідуальних стратегій навчання.

У третьому розділі **«Дослідно-експериментальна апробація моделі формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей»** здійснено опис основних етапів дослідно-експериментальної роботи, логіка виокремлення яких базувалася на усвідомленні необхідності практичної апробації авторської функціонально-структурної моделі. Виокремлено критерії та показники сформованості професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей у кореляційній залежності від рівня реалізації індивідуальних стратегій навчання. Представлено методики діагностування рівня вияву показників сформованості професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей.

Проаналізовано й узагальнено результати експериментального дослідження. Формування індивідуальних стратегій навчання характеризується сучасними динамічно-зумовленими тенденціями в суспільстві, цілями та завданнями освіти, специфікою професійної підготовки студентів філологічних спеціальностей і пов'язується з розвитком індивідуальності студента.

Дослідно-експериментальну роботу було здійснено на базі Чорноморського національного університету імені Петра Могили та Державного вищого навчального закладу «Криворізький державний педагогічний університет».

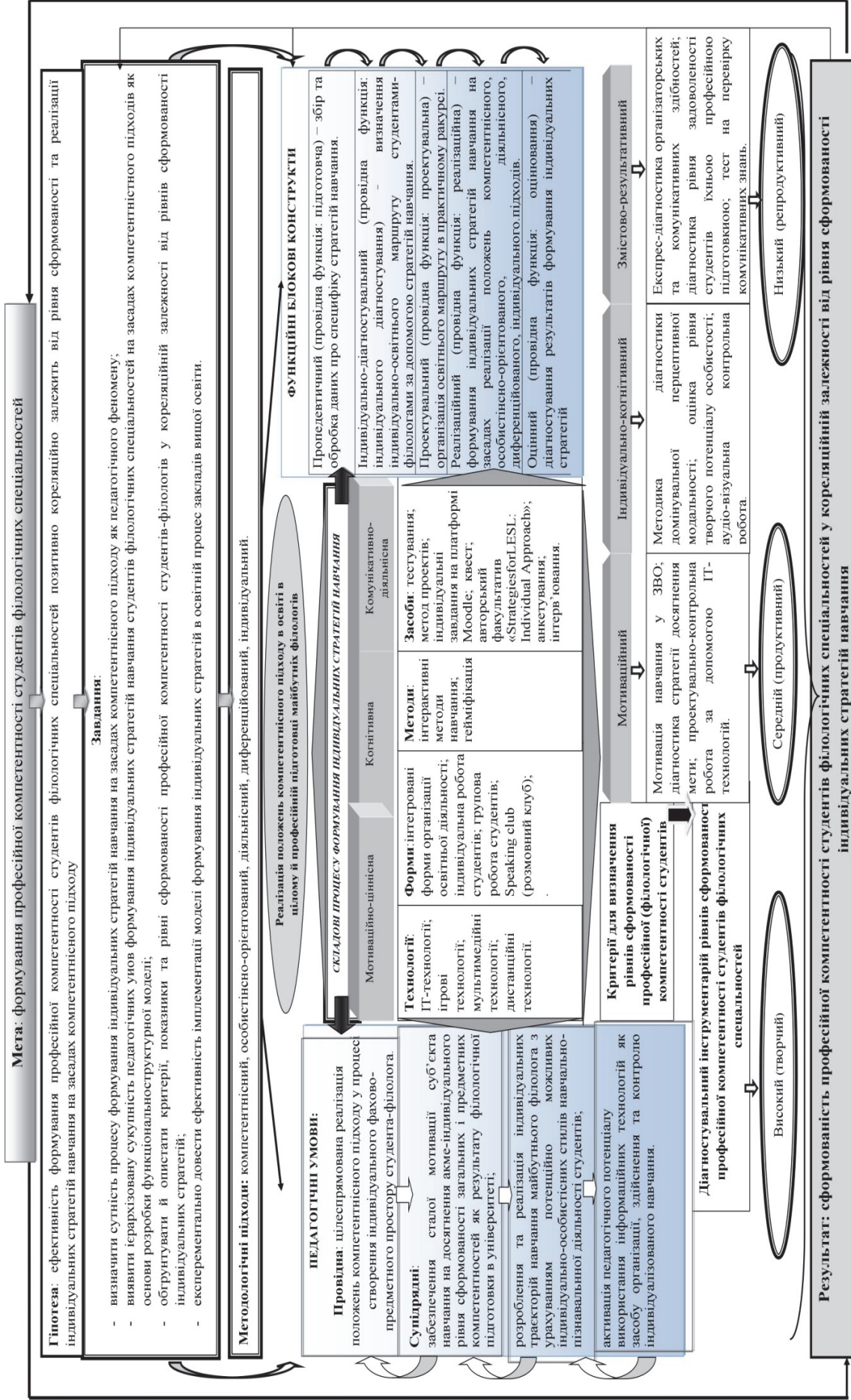

Рис. 1. Функціонально-структурна модель формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу

Педагогічний експеримент складався з трьох етапів: *констатувального, формувального та контрольного*. Задля проведення педагогічного експерименту було відібрано 234 студенти філологічних спеціальностей: 122 – контрольна група (КГ) й 112 – експериментальна група (ЕГ).

Під час експериментального дослідження було використано низку діагностичних методик, а саме: «Мотивація навчання у ВНЗ» (Т. Ільїна), «Експрес-діагностика організаторських та комунікативних здібностей ЗВО» (В. Синявський), «Оцінка рівня творчого потенціалу особистості» (Е. Тунік), «Діагностика стратегій досягнення мети», «Тест на діагностику домінуючої перцептивної модальності» (С. Єфремцева), «Діагностика рівня задоволеності студентами їхньою професійною підготовкою» задля вивчення рівня сформованості професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей. Разом з тим було діагностовано рівень фахової філологічної підготовки студентів на основі застосування різних видів комп'ютерного тестового контролю та проведено комплексні контрольні роботи задля з'ясування якості засвоєння змісту філологічної освіти.

Формувальний етап експерименту тривав три навчальні семестри (V, VI, VII) підготовки за освітнім ступенем «Бакалавр». Після завершення діагностувальної роботи (констатувальний етап педагогічного експерименту) студенти контрольної групи навчалися за звичайною діючою освітньою програмою, без запровадження цілеспрямованого педагогічного впливу на формування індивідуальних стратегій навчання. Студенти експериментальної групи навчалися за ідентичною освітньою програмою, але задля забезпечення формування індивідуальних стратегій навчання та їх реалізації у професійній підготовці на основі створення обґрунтованих педагогічних умов було запроваджено експериментальну апробацію авторської функціонально-структурної моделі, яка імплементувалась в освітній процес як розгортання функційних блокових конструктів: пропедевтичного, індивідуально-діагностувального, проектувального, реалізаційного, оцінного.

Перший, *пропедевтичний функційний блоковий конструкт* моделі забезпечує на засадах компетентнісного підходу діагностування особливостей навчальної діяльності студентів експериментальної групи, яка передбачає включення нових різновидів навчальних завдань і задач до контексту практичної й індивідуальної роботи, моделювання навчально-професійних ситуацій, спрямованих на оволодіння знаннями з профільних дисциплін філологічного циклу.

Індивідуально-діагностувальний функційний блоковий конструкт передбачає визначення напрямів розроблення індивідуально-освітніх маршрутів студентів філологічних спеціальностей у підпорядкуванні до індивідуальних стратегій навчання. Під час освоєння кожним окремим студентом фахово-предметного простору відбувається посилення сталої мотивації, спрямованої на досягнення сформованості предметних компетентностей. Використання довідкової літератури, інформаційних ресурсів, інтеракція з іншими суб'єктами навчання сприяє набуттю студентами нових знань у навчальній діяльності. У

доборі засобів розроблення індивідуальних освітніх маршрутів перевага надається сучасним комп'ютерно-мережевим засобам навчання.

Проектувальний функційний блоковий конструкт: активізується прагнення студентів до індивідуального здобуття нових знань із циклу фахових філологічних дисциплін і створюються умови для спільного розроблення індивідуальних освітніх маршрутів і траєкторій їх проходження задля забезпечення ефективності подальшої професійно значущої діяльності. Відбувається конкретизація змісту реалізації індивідуальних стратегій навчання студентів експериментальної групи в межах навчальних курсів, що зумовлює активацію формування професійної компетентності.

Реалізаційний функційний блоковий конструкт педагогічної моделі передбачає навчальні, практико-орієнтовані та навчально-дослідні контексти реалізації досліджуваних стратегій, які характеризуються самостійністю, творчістю та прагненням до самовдосконалення, особистісним осмисленням набутих теоретичних і практичних знань. На практичних заняттях з іноземної мови виправдав себе метод моделювання проблемних та ігрових ситуацій (role-plays), що імітували реальні ситуації. Також продуктивним було використання методу проектування й розроблення індивідуальної стратегії навчання. Особлива увага у процесі формування експерименту приділялася використанню різних стратегій у процесі вивчення філологічних фахових дисциплін та забезпечення реалізації положень індивідуального підходу до кожного студента за урахування його провідного типу сприйняття (застосування візуально-аудіально-кінестетичної моделі). Когнітивна компонента актуалізується у процесі роботи студентів у межах факультативного курсу «Strategies for LESL: Individual Approach» («Стратегії вивчення іноземних мов: індивідуальний підхід»).

Останній, *оцінний функційний блоковий конструкт* характеризується самодіагностикою результатів формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей. Аналіз і моніторинг навчальних досягнень студентів передбачає не лише оцінку результатів діяльності студентів, а розвиток умінь і навичок самоаналізу та самооцінки, рефлексію. Самодіагностика здійснюється за допомогою тестування, самопостереження, самоаналізу. Застосовувалось комп'ютерне тестування (тести, розроблені на платформі Moodle).

Задля перевірки ефективності створення сукупності ієрархізованих педагогічних умов було охарактеризовано покомпонентно критерії та показники сформованості професійної (філологічної) компетентності студентів у кореляційній залежності від рівня реалізації індивідуальних стратегій навчання, а також дібрано методики діагностування. У структурі професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей виділено три компоненти: мотиваційний; індивідуально-когнітивний та змістово-результативний. На гіпотетичному рівні було сформульовано припущення про те, що рівень сформованості компонентів професійної (філологічної) компетентності позитивно кореляційно залежить від рівня реалізації індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей, які формуються в сукупності складових цього процесу: мотиваційно-ціннісної; когнітивної; комунікативно-діяльнісної.

Мотиваційно-ціннісна складова відображає наявність стійкої мотивації певного характеру та виду, а також стійку спрямованість на константне оновлення знань, уміння планувати, прагнення здійснювати індивідуально-дослідницький пошук.

Когнітивна складова охоплює уміння регулювати темп і час виконання пізнавальних завдань, передбачати кінцевий результат, що, у свою чергу, залежав від індивідуального каналу сприйняття навчального матеріалу, уміння здійснювати самодіагностику та корекцію.

Комунікативно-діяльнісна складова забезпечує в студентів філологічних спеціальностей якість, міцність та ґрунтовність програмних і фонових знань і сформованість уміння інтерпретувати набуту навчальну інформацію в залежності від певного контексту та застосовувати знання на міжпредметній основі; сформованість базових компетентностей у гуманітарній сфері й уміння репрезентувати результати індивідуально-пошукової роботи

На формульованому етапі експерименту, коли відбувалося впровадження розробленої функціонально-структурної моделі формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей, було організовано проведення факультативного курсу «Strategies for LESL: Individual Approach» («Стратегії вивчення іноземних мов: індивідуальний підхід»), що мав на меті ознайомлення студентів-філологів із досліджуваним феноменом та виконання ними індивідуально спрямованих завдань задля вдосконалення процесу покомпонентного формування їхньої філологічної компетентності. Діагностування ефективності впровадження розробленої функціонально-структурної моделі визначалося за допомогою методів спостереження, анкетування, тестування, бесід, інтерв'ювання. Використані методи математичної статистики та порівняльного аналізу під час підсумкового етапу експерименту підтвердили позитивну динаміку сформованості професійної компетентності студентів.

Підсумкова діагностична інформація щодо вияву кожного компонента професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей представлена в табл. 1.

Виокремлення індивідуально-когнітивного критерію для з'ясування рівня вияву відповідного компонента професійної компетентності дало змогу визначити провідні типи перцептивної модальності (типи сприйняття). Визначено, що за умови використання різнопланових завдань для покращення навичок говоріння й читання, підвищується рівень аудіального типу сприйняття. Рольові ігри, бесіди та дискусії сприяли покращенню різних видів сприйняття навчального матеріалу за допомогою активації власних роздумів, переконань та уособленням себе представником іншомовної комунікації.

Порівнюючи дані констатувального та контрольного етапів експерименту можна стверджувати, що продуктивність і розвиток різних типів сприйняття для оволодіння навчальним матеріалом на 4-5% зріс у кожній домінанті. Кореляція різних видів модальності забезпечує покращення організаційного, мотиваційного та творчого потенціалу навчання.

**Динаміка рівнів сформованості професійної компетентності студентів
філологічних спеціальностей експериментальної та контрольної груп
(контрольний етап експерименту)**

Компоненти сформованості професійної компетентності	Рівні									χ^2
	Високий			Середній			Низький			
	До експерименту	Після експерименту	Динаміка	До експерименту	Після експерименту	Динаміка	До експерименту	Після експерименту	Динаміка	Коефіцієнт Пірсона
<i>Експериментальна група</i>										
Мотиваційний	19,3	33,2	+13,9	30,2	40,0	+9,8	50,5	26,8	-23,7	31,18
Індивідуально-когнітивний	26,0	36,0	+10,0	33,6	43,6	+10,0	40,4	20,4	-20,0	26,8
Змістово-результативний	15,2	34,5	+19,3	31,5	41,7	+10,2	53,3	23,8	-29,5	46,5
Загалом	20,2	34,6	+14,4	31,7	41,7	+10,0	48,0	23,6	-24,4	33,6
<i>Контрольна група</i>										
Мотиваційний	17,0	20,1	+3,1	33,3	42,0	+8,7	49,7	37,9	-11,8	7,84
Індивідуально-когнітивний	25,1	28,0	+3,1	33,5	35,6	+2,1	41,4	36,2	-5,2	1,2
Змістово-результативний	15,0	22,0	+7,0	31,0	39,5	+8,5	55,0	38,5	-16,5	9,3
Загалом	19,0	23,5	+4,5	32,4	39,0	+6,6	48,6	37,5	-11,1	4,65

Покритеріальний аналіз (відповідно компонентів) рівнів сформованості професійної компетентності студентів (на контрольному етапі) у кореляційній залежності від рівня реалізації індивідуальних стратегій навчання свідчить про наявність загальної позитивної динаміки за всіма її компонентами, порівняно з даними, отриманими під час констатувального етапу дослідно-експериментальної роботи. Аналіз отриманих результатів засвідчив, що зміни які відбулися в експериментальній групі, є значними: високий рівень сформованості мотиваційного компонента професійної компетентності зріс на 13,9 % від показаного на констатувальному етапі експерименту та становить 33,2 %; зросла кількість студентів із середнім – 40 % (динаміка: +9,8 %); зменшилась кількість студентів із низьким рівнем на 23,7 %. Експериментальні дані доводять позитивну динаміку рівня сформованості індивідуально-когнітивного компонента професійної компетентності в студентів ЕГ: кількість з високим рівнем зросла на 10,0 % (порівняно із КГ – лише на 3,1 %); зменшилась кількість студентів із низьким рівнем – на 20,0 % (у КГ – на 5,2 %). Отримані результати засвідчили зміни у рівні сформованості змістово-результативного компонента: кількість студентів ЕГ з високим рівнем зросла до 34,5 % (динаміка: +19,3 %) і середнім

рівнем – 41,7% (динаміка: +10,2 %); зменшилась кількість студентів із низьким – 23,8 % (динаміка: –29,5 %). Результати контрольного етапу переконують, що підтвердженням доцільності та ефективності експериментальної роботи, під час якої було впроваджено функціонально-структурну модель формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей, можна вважати значну позитивну динаміку сформованості професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей експериментальної групи за всіма її компонентами: на високому рівні (+14,4 %), середньому рівні (+10,0 %) та низькому (–24,4 %). Статистична значущість наявної позитивної динаміки підтверджується розрахунками коефіцієнта Пірсона (χ^2).

Таким чином, маємо підстави стверджувати, що результати дослідно-експериментальної роботи доводять правильність висунутої гіпотези про те, що ефективність формування професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей позитивно кореляційно залежить від рівня сформованості та реалізації індивідуальних стратегій навчання на засадах компетентнісного підходу.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні теоретично обґрунтовано й вивчено у практиці роботи вищої школи проблему формування індивідуальних стратегій навчання студентів у процесі їхньої професійної підготовки, що передбачало розроблення й експериментальну перевірку ефективності упровадження у практику вищої школи функціонально-структурної моделі на основі створення відповідної сукупності ієрархізованих педагогічних умов.

Виконане дослідження дало можливість зробити такі висновки:

1. На основі аналізу наукової літератури щодо стану розроблення проблеми формування індивідуальних стратегій навчання студентів-філологів, визначено зміст і сутність понять «стратегії навчання» та «індивідуальні стратегії навчання», а також окреслено провідні положення реалізації компетентнісного підходу до формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей. Проаналізовано й узагальнено сучасні класифікації стратегій оволодіння мовами (О. Крюкова, Дж. Грін, Д. Ларсен-Фрімен, І. Лекі, М. Мінсан, Р. Оксфорд, Дж. Рубін). Констатовано, що прямо чи опосередковано, звернення до питань щодо визначення сутності поняття «стратегія» як плану дій, що базується на способах реалізації цілей навчання розглядалось у працях К. Абульханової-Славської, Т. ван Дейка, Л. Кнодель, О. Коваленко, А. Панова, В. Лернет, Р. Сандерс, Р. Водак. На основі аналізу результатів, представлених у науковому доробку вчених (О. Гиря, П. Біммель, Р. Оксфорд, Дж. Рубін) описано наявні провідні стратегії: стратегії навчання, соціальні, комунікативні, прямі (когнітивні), непрямі, афективні, метакогнітивні.

2. Компетентнісний підхід зумовлює оновлення змісту освіти та сприяє її повній концептуальній переорієнтації. Компетентнісний підхід тлумачиться як спрямованість педагогічного процесу на формування й розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Особливістю компетентнісного підходу є нова мета навчання. Очевидним виявляється положення про те, що відповідно прагнення її досягнення мають бути адаптовані

всі компоненти навчального процесу. *Професійна компетентність майбутнього філолога становить собою цілісну особистісну систему, елементами якої є теоретичні, методичні та лінгвістичні знання філології, і яка характеризується сформованістю іншомовних мовленнєво-комунікативних умінь і навичок спілкування на основі застосування стратегій опанування мовою задля самореалізації у професійній діяльності.*

3. На основі аналізу філософської та психолого-педагогічної літератури визначено, що поняття «стратегія» у дослідженні розглядається з точки зору філософії (як головний напрям дій, учинків, спрямованих на розв'язання основного протиріччя, що існує від початку певної діяльності до її завершення); педагогіки (як найвищий рівень перспективної теоретичної розробки головних напрямів педагогічної діяльності; алгоритм планування дій, що ґрунтується на розподілі цілей на підцілі у пошуку шляхів їх досягнення); філології (як усвідомлений план вирішення проблеми, досягнення певної комунікативної мети спілкування; план діяльності, спрямований на реалізацію інтенції мовця). Поняття *формування індивідуальних стратегій навчання студентів* розуміємо як *розроблення довгострокових адаптовано-інтегрованих планів реалізації навчальної діяльності, спрямованої на індивідуальне сприйняття й отримання знань, за урахування індивідуально-психологічних особливостей особистості, метою чого є формування професійної компетентності.* Відповідно, *реалізація індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей* визначається як *реалізація довгострокових адаптовано-інтегрованих планів організації та здійснення навчальної діяльності, спрямованої на забезпечення індивідуального сприйняття та отримання знань, за максимально можливого урахування індивідуально-психологічних особливостей суб'єктів навчання, метою чого є формування професійної компетентності.*

4. Під терміном «педагогічні умови» розуміємо низку обставин навчально-виховного освітнього середовища закладу вищої освіти, які сприяють розробленню й ефективному формуванню та реалізації індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей. Обґрунтовано ієрархізовану сукупність педагогічних умов формування досліджуваного феномена: провідна педагогічна умова: цілеспрямована реалізація положень компетентнісного підходу у процесі створення індивідуального фахово-предметного простору студента-філолога; супідрядні педагогічні умови: забезпечення сталої мотивації суб'єкта навчання на досягнення акме-індивідуального рівня сформованості загальних і предметних компетентностей як результату філологічної підготовки в університеті; розроблення та реалізація індивідуальних траєкторій навчання майбутнього філолога за урахування потенційно можливих індивідуально-особистісних стилів навчально-пізнавальної діяльності студентів; активація педагогічного потенціалу використання інформаційних технологій як засобу організації, здійснення та контролю індивідуалізованого навчання.

5. Обґрунтовано функційні блокові конструкти функціонально-структурної моделі формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу: пропедевтичний, індивідуально-діагностувальний, проектувальний, реалізаційний та оцінний. Визначено сутність і

зміст педагогічного моделювання як основи цілісного розуміння процесу формування індивідуальних стратегій навчання, схарактеризовано основні принципи й положення його здійснення. Виокремлено критерії та показники для з'ясування рівня сформованості професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей у кореляційній залежності від рівня реалізації індивідуальних стратегій навчання та представлено методики діагностування рівня вияву показників сформованості професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей. У структурі професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей виділено три компоненти: *мотиваційний; індивідуально-когнітивний та змістово-результативний*. Доведено, що рівень сформованості компонентів професійної компетентності позитивно кореляційно залежить від рівня реалізації індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей, які формуються в сукупності складових цього процесу: мотиваційно-ціннісного; когнітивного; комунікативно-діяльнісного. Опрацювання отриманої експериментальної інформації після констатувального етапу експерименту показало недостатній рівень сформованості професійної компетентності студентів і довело необхідність покращення й розвитку її компонентів. На формуальному етапі педагогічного експерименту було апробовано функціонально-структурну модель на основі створення ієрархізованої сукупності педагогічних умов. Результати контрольного етапу переконують, що підтвердженням доцільності та ефективності експериментальної роботи, під час якої було упроваджено функціонально-структурну модель формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей, можна вважати статистично значущу позитивну динаміку сформованості професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей за всіма її компонентами: на високому рівні (+14,4 %), середньому рівні (+10,0 %) та низькому (-24,4 %). Статистична значущість наявної позитивної динаміки підтверджується застосуванням методу математичної статистики: розрахунки коефіцієнта Пірсона (χ^2). Для ЕГ маємо значення χ^2 за мотиваційним критерієм 31,18, для КГ значення критерію згоди $\chi^2=7,84$; за індивідуально-когнітивним: χ^2 (ЕГ) = 26,8; χ^2 (КГ) = 1,2; за змістово-результативним: χ^2 (ЕГ) = 46,5 та χ^2 (КГ) = 9,3. Очевидно χ^2 (ЕГ) 33,6 > χ^2 (КГ) 4,65 за усіма показниками сформованості професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей. Отже, всі показники (χ^2) коефіцієнта Пірсона (покомпонентно й загалом) в КГ менші критичного значення 10,59663 ($m - 1 = 2$ ступенів свободи й імовірності похибки менше, ніж 0,05). Показники (χ^2) коефіцієнта Пірсона в ЕГ за кожним компонентом і загалом, більші критичного значення 10,59663 ($m - 1 = 2$ ступенів свободи й імовірності похибки менше, ніж 0,05).

Отже, проведене дослідження не претендує на вичерпне розв'язання проблеми формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу. Є необхідність більш глибокого вивчення технологій, форм, методів, прийомів і засобів професійної підготовки студентів філологічних спеціальностей, а також реалізації положень компетентнісного, особистісно-орієнтованого та комунікативно-діяльнісного підходів у їх комплікативно-комбінаторному поєднанні у процесі навчання іноземних мов.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, що відображають основні наукові результати дисертації:

1. Галла А. О. LearningStyleasaTEFLTool. Наукові праці. Серія “Педагогіка”: збірник наукових праць. Миколаїв, 2015. Вип. 233. С. 21–26.
2. Галла А. О. Демаркація терміну «стилі навчання» в сучасній педагогіці. Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”. Тематичний випуск “Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання”. К.:Гнозис, 2015. Вип. 31, Том I (9). С. 347–354.
3. Малихін О. В., Галла А. О. Сутність феномену «стратегії навчання» у фаховій підготовці студентів філологічних спеціальностей. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету “Серія. Педагогічні науки”. 2016, С. 119–124.
4. Галла А. О. Інформаційні технології як засіб формування індивідуальних стратегій навчання студентів-філологів. Наукові праці. Серія “Педагогіка”: збірник наукових праць. Миколаїв, 2017. Вип. 279. С. 96–103.
5. Гавриленко А. О. Реалізація компетентнісного підходу у навчанні іноземної мови студентів філологічних спеціальностей. Щомісячний науково-педагогічний журнал “Молодь і ринок”. Дрогобич, 2017. Вип. №5 (148). С. 163–169.
6. Havrylenko A. O. Individual learning strategies of philology students. Nauka i Studia. Przemyśl, 2018. № 13(193). P. 50–56.
7. Гавриленко А. О. Мотивація як дидактична умова підвищення професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей. Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. Полтава, 2018. Вип. 19. С. 73–79.
8. Havrylenko A. O. Educational environment of philology students. Středoevropský věstník pro vědu a výzkum. Praha, 2018. № 6(50). P. 97–102.
9. Малихін О. В., Гавриленко А. О. Дидактичні умови формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей. Щомісячний науково-педагогічний журнал “Молодь і ринок”. Дрогобич, 2018. Вип. №11 (166). С. 28–33.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

10. Галла А. О. Зміст когнітивного стилю у навчанні іноземної мови. Могилянські Читання – 2014: Всеукраїнська науково-методична конференція. “Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти”: тези. – Миколаїв: Видавництво ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. С. 68–70.
11. Галла А. О. Зміст та обсяг поняття СТИЛІ НАВЧАННЯ: структурно-функціональний аспект у вивченні іноземної мови.«Найновите научни постижения».Филологични науки. София «Бял ГРАД-БГ» ООД. Том 20, 2014. С. 27–31.
12. Галла А. О. Істотні ознаки когнітивного стилю в процесі вивчення іноземної мови. Ольвійський форум 2014 : стратегії країн Причорноморського

регіону в геополітичному просторі: Міжнародна науково-методична конференція. Миколаїв, Тези конференції, 2014. С. 134–136.

13. Галла А. О. Using Learning Styles in the Improvement of Teaching English. «Naukowa myśl informacyjnej powieki – 2015», Filologiczne nauki. : Przemysł. Nauka i studia, 2015. Volume 10. P. 3–6.

14. Галла А. О. Motivation in the ESL Classroom for Future Philologists. Ольвійський форум – 2015: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі: тези. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. Том 3. С. 69–71.

15. Галла А. О. Компетентнісний підхід до формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологів. Збірник матеріалів II Всеукраїнського науково-практичного вебінару. – Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2015. С. 27–29.

16. Галла А. О. Феномен «стратегії навчання» у фаховій підготовці студентів філологічних спеціальностей. Могилянські Читання-2015: Всеукраїнська науково-методична конференція. «Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти»: тези. – Миколаїв: Видавництво ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. Том 6. С. 74–76.

17. Галла А. О. Психолого-педагогічне розуміння індивідуального фахово-предметного простору студента-філолога. Ольвійський форум 2016: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі: Міжнародна науково-методична конференція. Миколаїв, Тези конференції, 2016. Том 2. С. 58–60.

18. Гавриленко А. О. Learning strategies for TESL. Іноземні мови XXI століття: професійні комунікації та діалог культур. – Видавець ФОП Чернявський Д.О., Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2016. С. 178–182.

Наукові праці, що додатково відображають наукові результати дисертації:

19. *Стратегії інтеріоризації змісту професійної підготовки майбутніх філологів: теорія і практика: монографія у 2-х частинах / за ред. проф. О. В. Малихіна. – К. : ЦП «Компринт», 2018. – 400 с.*

АНОТАЦІЇ

Гавриленко А. О. Формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» (01 «Освіта / Педагогіка»). – Національний авіаційний університет. – Київ, 2019.

Дисертацію присвячено проблемі формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури розглянуто понятійний апарат дослідження: «стратегія», «стратегія навчання», «індивідуальна стратегія», «формування індивідуальних стратегій навчання», «компетентність» та «компетентнісний підхід».

Розроблено функціонально-структурну модель формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей, як єдність п'яти взаємопов'язаних функційних блокових конструктів. Визначено компоненти, критерії, показники формування професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей у кореляційній залежності від індивідуальних стратегій навчання та методики діагностування рівня вияву показників сформаності професійної компетентності. Виявлено й описано сукупність ієрархізованих педагогічних умов формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу.

Результати покритеріального аналізу рівнів сформованості професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей свідчать про наявність загальної позитивної динаміки за всіма її компонентами.

Ключові слова: стратегія навчання, індивідуальна стратегія, індивідуальний стиль, компетентність, компетентнісний підхід, педагогічні умови, освітньо-професійна діяльність, іноземні мови, функціонально-структурна модель.

Гавриленко А. О. Формирование индивидуальных стратегий обучения студентов филологических специальностей на основе компетентностного подхода. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования (01 «Образование / Педагогика»). – Национальный авиационный университет. – Киев, 2019.

Диссертация посвящена проблеме формирования индивидуальных стратегий обучения студентов филологических специальностей на основе компетентностного подхода. На основе анализа психолого-педагогической литературы уточнена сущность понятий «стратегия», «стратегия обучения», «индивидуальная стратегия», «формирование стратегий обучения», «компетентность» и «компетентностный подход».

Создана функционально-структурная модель формирования индивидуальных стратегий обучения студентов филологических специальностей, как единство взаимосвязанных пяти функциональных блоковых конструктов. Определены компоненты, показатели формирования профессиональной компетентности студентов филологических специальностей вкорреляционной зависимости от индивидуальных стратегий обучения и методики диагностики уровня сформированности профессиональной компетентности. Вывявлено и описано совокупность иерархических педагогических условий формирования индивидуальных стратегий обучения студентов филологических специальностей на основе компетентностного подхода.

Результаты покритеріального аналізу рівней сформованості професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей свідчать про наявність загальної позитивної динаміки по всім її компонентам, по порівнянню з отриманими результатами в час констатування етапу експерименту.

Ключевые слова: стратегия обучения, индивидуальная стратегия, индивидуальный стиль, компетентность, компетентностный подход, педагогические условия, образовательно-профессиональная деятельность, иностранные языки, функционально-структурная модель.

Havrylenko A. O. Formation of the individual learning strategies of the students of philological department on the basis of competence approach. – As manuscript.

Dissertation for the Candidate Degree in Pedagogical Sciences by specialty 13.00.04 «Theory and methodology of professional education» (01 «Education / Pedagogics»). – National Aviation University. – Kyiv, 2019.

The dissertation is devoted to the problem of the formation of individual learning strategies of students of the philological department on the basis of competence-based approach. On the basis of psychological and pedagogical literature, the notions of “strategy”, “learning strategy”, “individual strategy”, “individual style”, “competence” and “competence-based approach” are considered.

Every student builds the individual learning strategy of perceiving material that let to create optimal conditions for realization of his/her potential possibilities and skills. Facilities of individualization of studies are modern technologies, especially interactive, individual tasks, innovative forms of studies, techniques are determined as the basis facilities of individual learning. The formation of individual learning strategy is based on the rational planning of the learning process, taking into account the individual characteristics of students. In the study the term of «formation of the individual learning strategy of the students of philological department on the basis of competence approach» is defined as the ability of students of philological department to manage the learning process independently, to set specific goals at each educational stage, to identify positive results and disadvantages, to establish and eradicate their causes and to work on the improvement of the educational and professional activities.

The process of formation individual learning strategy involves the independent long-term planning of the educational and professional activities of students of philological department, which includes the consistent application of the most effective means of learning process in a professional direction and aims to overcome the obstacles in mastering foreign language material. It is characterized by dynamism and conditioned by modern trends in society, goals and purposes of education, the specifics of the professional method for students and is related to the development of students` of philological department individuality. The set of methodological approaches are used in the process of professional training: competence-based, person-centered, active, differentiated and individual. The structural and functional model of forming individual learning strategy developed by the author consists of five functional block constructs: *propaedeutic*, *individual-diagnostic*, *planning*, *realizable* and *estimated*. The criteria and levels of the formation individual learning strategies of students of philological department are determined.

The following hierarchical complex of pedagogical conditions of forming individual learning strategies of philology studentson the grounds of competence-based approach is identified: implementation of principles of the competence-based approach

in the process of creating individual professional and subject area of philology students; provision of agent's sustainable motivation to achieve the high-individual level of forming professional competence as a result of philological training at university; development and implementation of individual trajectories of future philologists' training, taking into account potentially possible individual and personal styles of students' educational and cognitive activity; activation of the pedagogical potential of using information technologies as a means of organizing, implementing and controlling individual learning.

The positive dynamics of forming philology students' professional competence in the correlation with individual learning strategies enables to implement the functional and structural model in the philology students' training at higher educational institutions.

Key words: learning strategy, individual strategy, individual style, competence, competence-based approach, foreign languages, educational and professional activity, pedagogical conditions, functional and structural model.

Підписано до друку 22.03.19
Ум. друк. арк. 0,9
Наклад 100 прим.

Формат 60x84\16
Обл.-вид.арк. 0,9
Зам. № 190208

Віддруковано у редакційно-видавничому відділі НУБіП України
вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041
тел.: 527-81-55

